

Zviedrijas vīns: kā globālā sasilšana veicina Eiropas vīna dārzu ierīkošanu ziemeļos

Avoti: Euronews Green un Abavas vīndarītava

Skandināvijas vīni varētu būt nākamā būtiskā aktualitāte dabas procesu pārmaiņu laikā. Dienvideiropu piemeklē neprognozējami laika apstākļi un klimats ietekmē arī vīnkopību.

Skandināvija nav gluži tas reģions, ko pazinēji varētu definēt kā augstākā labuma vīndarīšanas apgabalu. Taču, ņemot vērā klimata pārmaiņas, kas veicina siltākus un garākus veģetācijas periodus, kā arī jaunās vīnogu šķirnes, kas pielāgojušās šiem apstākļiem, Zviedrijas vīnkopība kļūst arvien intensīvāka.

Tā kā sausums, karstuma palielināšanās un citi ārkārtēji laika apstākļi liek tradicionālajiem vīnogu audzēšanas reģioniem pārvērtēt savas metodes, Zviedrijas vīndarīšanas nozare pāriet augstāka līmenī - no nelielu amatieru saimniecībām uz rūpniecību ar pieaugošām ambīcijām.

Kullabergs Vingård ir vīna dārzs un vīna darītava to ražotāju avangardā, kuri vēlas parādīt, kādi var būt Zviedrijas vīni.

Vīnogulāju platība pārsniedz 14 hektārus, to lielākā daļa tika iestādīti pirms nepilniem desmit gadiem. Līdz 2022. gadam vīna darītava bija sasniegusi ievērojamu saražotās produkcijas apjomu - vairāk nekā 30 000 pudeļu. Tie bija galvenokārt baltvīni, ko var iegādāties augstas klases restorānos no Eiropas līdz Japānai un kas ir ieguvuši vairākas starptautiskas balvas.

"Vīna dārzi tradicionālajās vīnkopības valstīs cieš no klimata izmaiņām, bet mēs Zviedrijā uzņemam apgriezienus," stāsta 34 gadus vecais enologs un vīndaris Felikss Orbergs. Pēc darba vīna dārzos visā pasaulē. Viņš 2017. gadā atgriezās Zviedrijā, lai vadītu vīna darītavu Kullabergs Vingård

Globālā sasilšana maina Eiropas vīna rūpniecību

Vīnogulāji var izturēt karstumu un sausumu, un dažās Eiropas daļās tradicionāli tiek praktizēta zemkopība bez apūdeņošanas. Tomēr, pēdējā desmitgadē Eiropā un pasaulē ir pieredzēti karstākie gadi, un, iespējams, ir gaidāma vēl lielāka sasilšana. Tas var skart vīna kvalitāti, kur pat nelielas laika apstākļu svārstības maina vīnogu cukura, skābes un tanīna saturu.

Apgabalus, kas reiz bijuši ideāli piemēroti noteiktu vīnogu audzēšanai, klimata pārmaiņas var padarīt vīnkopībai sarežģītākus. Izteikta karstuma dēļ vīnogas nogatavojas ātrāk, un tas noved vai nu pie agrākām ražām, kas var pazemināt kvalitāti, vai pie stiprākiem, mazāk līdzsvarotiem vīniem, ja nogatavināšana ir pārāk ilga.

Pēdējos gados vīnogulāji tiek stādīti aizvien tālāk uz ziemeļiem. Komerčiālie vīna dārzi parādās Norvēģijā, Dānijā un citās valstīs, tostarp Amerikas rietumos, paplašinoties uz vēsākām zonām. Apvienotajā Karalistē, kas ir slavena ar savu "ales" un rūgto alu, sagaidāms, ka nākamo 10 gadu laikā ar vīnogulājiem apstādītā platība dubultosies. To veicinās pieaugošais pieprasījums pēc dzirkstošajiem vīniem.

"Šī ir vīna darīšanas jaunā robeža, un vīnogas vislabāk aug uz to vēsākās robežas," Kullabergs Vingārd jaunuzceltās vīna darītavas apmeklējuma laikā stāsta vīndaris Fēlikss Orbergs

Zviedrijas dienvidos pēdējo 30 gadu laikā gaisa temperatūra ir paaugstinājusies par aptuveni 2 grādiem pēc Celsija, liecina Zviedrijas Meteoroloģijas un hidroloģijas institūta dati. Savukārt, veģetācijas periods ir pagarinājies par aptuveni 20 dienām.

Zviedrijas vīna darīšanā tiek izmantotas jaunas, pret slimībām izturīgas, vīnogu šķirnes

Arī jaunu pret slimībām izturīgu vīnogu šķirņu plaša ieviešana ir saistīta ar Zviedrijas vīnogu audzēšanu. Lielākā daļa vīna darītavu ir stādījušas vīnogas, kuru nosaukums ir Solaris, kas tika selekcionētas Vācijā 1970-jos gados. Tās ir pielāgotas vēsākam klimatam un izturīgākas pret slimībām. Tādējādi lielākajā daļā vīna dārzu var izvairīties no pesticīdu lietošanas.

"Solaris ir kā valsts vīnogu šķirne šeit, Zviedrijā," uzsver Emma Berto, jauna franču vīndare un enoloģe Thora Vingård saimniecībā Bjēras pussalā, apmēram 20 kilometrus uz ziemeļiem no Kullabergs Vingård. Viņa un viņas dzīvesbiedrs Roēns Šišerī (Romain Chichery) pārcēlās uz Zviedriju neilgi pēc vīnkopības studiju pabeigšanas Francijā. Jaunos vīnkopjus piesaistīja iespēja pašiem vadīt vīna dārzu un vīna darītavu jau savas karjeras pašā sākumā.

Viņi ir iecerējuši tradicionālo vīnkopību apvienot ar mūsdienīgu vides praksi, piemēram, izvairīšanos no pesticīdu lietošanas un ekstensīvu kultūru izmantošanu, lai uzlabotu augsnes kvalitāti kā arī sekmētu darzam noderīgo kukaiņus klātbūtni un bioloģisko daudzveidību.

Zviedrija ir vairāk aizsargāta pret neparedzamiem laikapstākļiem

Jaunie vīnkopji norāda, ka viņi saskaras ar ne tik ārkārtējiem klimata ekscesiem Zviedrijā, salīdzinājumā ar Franciju. Tur ļoti siltās ziemas var izraisīt vīnogulāji agrīno pumpuru augšanu, kas ir neaizsargāti pret salu un spēcīgas krusas var iznīcināt gadu darbu dažās minūtēs. Turklāt Romēns apgalvo, ka viņiem ir lielāka brīvība eksperimentēt Zviedrijā nekā Francijā, kur gadu simtiem ir iesakņojušās tradīcijas un īpaši noteikumi.

Tomēr strādājot vēsākos un mitrākos apstākļos, ir jāapgūst jaunas metodes. Kamēr vīna dārzi karstā klimatā aizsargātu savas vīnogas ar lielāku lapu vainagu, šeit ziemeļos ir pretēji. Lapas tiek novāktas no auga lejasdaļas, lai ļautu saulei sasniegt vīnogas un samazināt mitrumu.

Nīderlandes Karaliskā meteoroloģijas institūta ģenerāldirektors un Tventes Universitātes profesors klimata un katastrofu noturības jautājumos Martens van Aalsts uzskata, ka optimisms par Zviedrijas vīna nozares izaugsmi ir rādītājs, kas liecina par strauju pasaules klimata maiņu. Uzņēmējiem "ir labvēlīgs noskaņojums par uzņēmējdarbību šajā jomā", viņš norāda. Profesors pozitīvi vērtē to, ka "klimata pārmaiņas daļēji ir kaut kas tāds, kam mēs varam pielāgoties".

Martens van Aalsts, tomēr, atzīmēja arī lietusgāžu periodu, kas augusta sākumā plosīja Skandināviju, graujot aizsprostus, iznīcinot ceļus, piespiežot tūkstošiem cilvēku evakuēties un radot vairāk nekā 137

miljonu eiro lielus zaudējumus. Cilvēku izraisītās klimata pārmaiņas padara šādas ārkārtējas un postošas meteoroloģiskās parādības izplatītākas. Arī Skandināvijā.

Jāatzīmē, ka vīndarītavas Gan Kullabergs Vingård, gan Thora pārcieta šo vētru bez lieliem postījumiem. Tās var turpināt savu ceļu uz izaugsmi.

Zviedrija piesaista profesionālus vīnkopības speciālistus no visas Eiropas

Jāuzsver, ka kvalificētu vīna nozares profesionāļu piesaistīšana ir šķērslis. Arī vīna mucu iegāde un modernu iekārtu uzstādīšana bieži ir apgrūtināta.

Thora Vingård īpašnieki Johans un Hītera Ēbergi norāda, ka Zviedrijas universitātes gandrīz nepiedāvā izglītības iespējas vīna darīšanā vai vīnkopībā. Viņi, protams cer, ka situācija drīz mainīsies. Pagaidām daudz talantīgu, augsti kvalificētu speciālistu nāk no ārzemēm - piemēram, Ibans Tell Sabate, kurš ir no vīna audzēšanas Pioratas reģiona Spānijā. Viņš ir pavadījis desmitiem gadu šajā nozarē.

Ibans Tell Sabate bija lasījis par Zviedrijas vīna nozari. Vairums cilvēku, ar kuriem viņš runāja Spanijā, par Zviedrijas vīniem nebija neko pat dzirdējuši. Sezonu Ibans pavada Kullabergs Vingård kopā ar citiem kolēģiem no Francijas un Austrijas.

"Itālija, Grieķija, Spānija - visas šīs valstis saskarsies ar problēmām. Ūdens nav pietiekami daudz un ziemas Dienvidēiropā ir pārāk siltas," uzsver vīndaris Ibans Tell Sabate. "Globālās sasilšanas apstākļos Zviedrija ir labā pozīcijā un tās vīns arī ir labs."

Zviedrijas vīna nozarei ziedēt varētu palīdzēt valdības atbalsts

Zviedrijas jaunajai vīna ražošanas nozarei svarīgs izaicinājums ir šā produkta nogādāšana patērētājiem visā pasaulē. Atšķirībā no Francijas un citām tradicionālajām vīnkopības valstīm zviedriem valdības atbalsta nav. Vīna darītavas tiek stingri regulētas un tās nevar pārdot tieši patērētājiem Zviedrijas alkohola tirdzniecības valsts monopola dēļ.

"Valdība vēl neredz vīna nozares iespējas," stāsta vīna žurnālists un kritiķis Miks Molstāds. "Politikus tas neinteresē, jo viņi alkoholu joprojām uzskata par sociālu problēmu."

Vīndari cer, ka vīna dārzi paplašināsies. Lai gan vīnogulāju stādījumu platība strauji aug, Zviedrijā tā ir tikai aptuveni 150 hektāri. Tā irniecīga salīdzinājumā ar gandrīz miljonu hektāru Spānijā un vairāk nekā 800 000 hektāriem Francijā.

"Vīna ražošanas apjoms, ja skatāmies pēc pudeļu skaita gadā, ir ļoti neliels," saka Henriks Edvalls - viņš vada interneta veikalu, kas eksportē zviedru vīnu uz ārzemēm. Henrika Edvalla veikala pārdošanas apjomi katru gadu pieaug par 10%, un patērētāji vēlas izmēģināt kaut ko jaunu, bet saskaras ar ilgu un dažreiz neprognozējamu gaidīšanas laiku.

Pirms vairāk nekā 20 gadiem Gērans Amnegods iestādīja pirmos vīnogulājus. Tikai nedaudzi uzskatīja, ka šis eksperiments būs veiksmīgs. Tomēr Gērana uzņēmums Blaxsta turpināja ražot galvenokārt retos ledus vīnus (ledus vīns ir deserta vīna veids, kas ražots no vīnogām, kuras ir sasaldētas vēl atrodoties uz vīnogulājiem.). Tie ieguva augstākās starptautiskās balvas.

Vīndaris Gērans apgalvo, ka jūtas apbēdināts par Zviedrijas vīnkopības visai lēno izaugsmi un sagaida "daudz vairāk vīna darītavu" klimatam kļūstot labvēlīgākam vīnogu audzēšanai ziemeļos.

"Es redzu, kā šeit attīstās nozares, kas pirms 30 vai 40 gadiem nebija iedomājamas," Gērans Amnegods stāsta. Viņa mazais vīna dārzs atrodas starp glaciālajiem ezeriem un bieziem ziemeļu mežiem. " Mēs redzam te tādus augļu kokus kā persiki un aprikozes. " Augustā es savā dārzā salasišu brīnišķīgus persikus..."uzsver Zviedrijas vīndaris Gērans.

www.zemeunvalsts.lv komentārs Latvijas kontekstā (avots: Abavas vīndarītava):

Arī mums Latvijā ir veiksmes stāsti, kas turpināsies. Viens no tiem ir Abavas vīndarītavas stāsts.

Abavas vīndarītava, kuras pirmsākumi meklējami Sabilē un tā kļuvusi par spēcīgu un augošu zīmolu, kas nes tādas vērtības kā saikne ar dabu,

meistarība, drosmē darīt un vēlme iezīmēt Latviju pasaules vīna kartē. Arī Latvija ir Eiropas Ziemeļos, bet var kļūt par vīnkopības valsti.

Abavas upes krastos reiz atradās vistālāk Eiropas Ziemeļos augošie Vīna dārzi.

Sabilē tiek audzēti un attīstīti Abavas vīndarītavas vīna dārzi gandrīz 5 hektāru platībā, kas dod pirmos darba augļus un jau vairākus gadus Abavas veiksmīgi dara ekskluzīvas partijas ar kvalitatīviem vīnogu vīniem no Ziemeļu un hibrīda šķirņu vīnogām. Savukārt vīndarītavā, netālu no Tukuma saimnieko meistarīgā Abavas komanda, radot desmitiem unikālu dzērienu no sev piegulošā ābeļdārza, kā arī aktīvi iepērkot citu Latvijas augļu un ogu audzētāju ražu. Pateicoties dažādu Eiropas savienības projektu veiksmīgai realizācijai un piesaistītajām investīcijām Abavas ir uzskatāma par modernāko un lielāko vīndarītavu Latvijā. Tradīcijas turpinās un arī Latvijas vīna darītavas turpinās attīstīties. Arī Latvijā labvēlīgāka klimata iespaidā, kas pozitīvi ietekmēs vīna dārzus. Tikai jātic, ka pavasara salnas šo stāstu nebremzēs...